№ 44. Ausgabe B.

ГОМАН

Цэна с перэсылкай і дастаукай да хаты: на 1 год—4 м. 80 фэн., на ½ году—2 м. 40 ф., на 3 месяцы — 1 м. 20 ф., на 1 мес. — 40 фэн.

Беларуская Віленская часопісь
выходзіць два разы у тыдзень: у аўторкі і пятніцы.

Адрэс рэдакціі: Вільня, Завальная 7.
Адрэс адміністраціі і экспэдыціі: М. Стэфанская 23.

Цэна абвестак: на 4-ай старане за радок дробнымі літэрамі — 25 фэніг.; дробные абвесткі— па 5 фэн за слова. Абвесткі аб смерці — 60 фэн. за лінейку дробн. друкам.

№ 44 (136). Год II. Вільня, 1 чэрвеня 1917 г. Цэна 5 фэн. (3 кап.).

Міжнародная Конфэрэнцыя—у юлі.

31 мая.

Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: У завароці Вітчэта трывае значны агонь артылерыі і мінамётаў. На поўдні ад Скарп адбіты наступленьня некольніх англіцкіх рот. У вострай штыкавой бітве адбіты ў начы атакі англічан між Монші і Жэмап.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Уздоўж Шмэн дэ Дам і ў заходняй Шампані артылерыйская бітва ізноў дайшла вялікай сілы. На палудзенным беразі Эн узяты пасьля ўзрыву 40 палонных і некольні кулемётаў. На ўсходзі ад Обэрів узяты 50 палонных. У начы на заходнім беразі Маасу — сільны агонь.

Усходні тэатр:

Без перамен.

Македонскі фронт: У завароці Чэрнай і на заходнім беразі Вардара ўзяты некольні палонных.

ПЕЦЯРБУРГ. (П. Т. А). Рада раб. і салд. апавешчае:

„Камісія спаўніцельнаго камітэту рады раб. і салд. разгледала справу падгатоўкі **міжнароднай конфэрэнціі** і на заседаньні 28 мая за мейсцо для конфэрэнціі выбрала **Штокгольм**. Час сазыву камісія намечае **між 15 і 30 ліпнем н. ст.**, калі голандзкае бюро і бэрнскі камітэт згодзяцца на гэта“.

БЭРН (В. Т. Б.). Французскі міністэр амуніціі, **Тома**, прыбыў у Яссы.

Ваеннаго міністра **Керэнскаго** ждуць там-жэ гэтымі днямі.

ШТОКГОЛЬМ. Паводлуг слоў прыехаўшаго сюды з Расеі нэўтральнаго журналіста, у Расеі расьце **рух проці рэвалюцыі**. Апаведаньня аб варунках жыцьця ў правінцыі вызвалі ў буржуазыйных кругах праўдзівую паніку. Лёс цара, каторы ўжо некольні тыдняў сядзіць ў Петрапаўлаўскай крэпасьці, дзе для членоў царскай сям'і паставілі асобную будоўлю, вызывае па ўсей Расеі, асабліваж між духавенствам, вялікае неспакойство. Трэба адзначыць, што ўсюды пануе перакананьне, што **рух за бышаго цара вядуць англічане, а ешчэ болей— французы.**

ЛОНДОН. Рада раб. і салд. апавешчае тут афіцыяльна, што тое, што **англічане мешаюцца ў расейскіе ўнутрэные справы**, асабліваж напасьці «Times'a» на расейскую дэмократыю робяць цяжкое ўражаньне ў Расеі. У Ніжняй Палаці з гэтай прычыны лібэралы заявілі, што «Times» атрымліваў ад старога расейскаго ураду грошы.

ЖЭНЕВА. „Times“ даносіць с Пецярбурга, што да труднасьці страваваньня народу далучаецца **труднасьць доставы ў фабрыкі сырых матэр'ялоў**. Палажэньне становіцца ешчэ цяжэйшым с прычыны непамерных і грозных дамаганьнёў работнікоў. Варожы стасунак між работнікамі і іх гаспадарамі ўзрастае.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А.). У Одэсці, у глаўным лютэранскім касьцелі сабраўся ўсерасейскі **нямецкі** з'езд, на каторы прыбылі 3.000 душ. На Конгрэссі, на моцы згоды мейсцовай рады раб. і салд., **ужывалі нямецкай мовы**.

ПЕЦЯРБУРГ. Міністэр страваваньня, **Плеханов**, на з'ездзі прэдстаўнікоў фронтаў сказаў: „Цяпер гасударственай монополіі на збожжэ правясьці нельга. Народу прыдзецца пэўне перажыць ешчэ цяжэйшы крызіс збожжа, асабліва аўса. Селяне не прызнаюць цаны паперовых грошы. **Расея стаіць перад катастрофай**, калі насяленьне, асабліва вясковае, ня будзе прынасіць ахвяр“.

ЖЭНЕВА. Парыжскі генэралгубэрнатар апавешчае „**перэсьцярогу салдатам**, прыехаўшым на пабыўку, с прычыны таго, што яны, як было заўважано, **прылучаюцца да дэмонстрацій** забастоўшчыкоў.

ЦУРЫХ. Ёсць знакі **крызіса ў вышэйшай англіцкай камандзі**, каторая бытцым-то мае перайсьці да французскаго глаўнакамандуючаго Пэтэн'а. З гэтай прычыны пэўне спыніцца веснавое наступленьне.

РОТТЭРДАМ. (В.Т.Б.). Прыбыўшые сюды англіцкіе матросы кажуць, што **забастоўка** ў Улічу і Чатаме ешчэ **не закончэна**. Не пачаліся ешчэ работы і ў Ковэнтры, Нотінгэме і іншых местах.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). **Урадова.** Новые ўдачы падводных лодак у Паўночным моры: 21.570 тонн. Між затопленымі параходамі—1 англіцкі памочны крэйсэр і два параходы.

Вільня, 1 чэрвеня.

У гэты чэцьвер, 31 мая, ў Вені адбылося урочыстае адкрыцьце парлямэнту, каторы не збіраўся ад самаго пачатку вайны. На гэтай сэссіі будзе разгледжано шмат вельмі важных спраў дзержаўнаго жыцьця Аўстры, а ў тым ліку — справа будучыны украінскаго народу ў Галічыне.

Як вядома, адначасьне з аб'яўленьнем незалежнасьці польскіх зямель, адваёваных цэнтральнымі дзержавамі ад Расеі, аўстрыяцкі імператар апавесьціў, што мае быць вельмі пашырэно самаупраўленьне Галічыны. Але ў Галічыне жывуць два народы, каторые з даўных часоў вялі між сабой вострую барацьбу, дый вядуць яе цяпер. Гэта: украінцы, каторые занімаюць усходнюю часць Галічыны, абнімаючы і сталічнае место Львоў, і палякі, пражываючые ў заходняй Галічыне са сталіцай Краковам. Першые — гэта найбольш народ селянскі і рабочы; іх інтэлігенція — ешчэ нячысьленая, раўнуючы да суседзеў палякоў, каторые маюць і вельмі чысьленую інтэлігенцію, і сваіх паноў-багатыроў: землеўласьнікоў, фабрыкантоў, капіталістоў, і сільны сярэдні клас. З гэтаго вышло тое, што польскіе колоністы рассыпаліся па местох і панскіх дварох у чыста украінскіх землях і, карыстаючыся сваей матэр'яльнай перэвагай, захапілі безмала ўсю ўласць над украінскім народам у свае рукі. Пробу „польскаго пананаваньня“ мы, беларусы, маем у нашым краю, дык нам лягчэй, чым каму, адчуваць і разумець, як жывецца украінцам пад цяжкай рукой польскіх паноў. У сваей старане украінцы ня мелі ад іх ніякай зашчыты: мала таго, што ў Галічыне ўсе урады знаходзяцца ў польскіх руках, — дык жэ палякі пераважываюць і ў сэймі галіцкім, і гэтай перэвагі дайшлі яны дзякуючы благому выбарнаму праву. Ядыны ратунак і зашчыту знаходзіў украінскі народ толькі ў венскім парлямэнці, дзе сабраны дэпутаты ад усіх чысьленых народаў Аўстрыі: там голас палякоў—слабы, і парлямэнт, стоючы на грунці справядлівасьці, не раз заступаўся за уціскаких украінцоў Галічыны. — Але абецанае палякам пашырэньне самаупраўных праў Галічыны суліць пазбавіць украінскі народ і гэтай ядынай зашчыты: галіцкаму сэйму, ў каторым, як сказано вышэй, перэважываюць палякі, маюць быць дадзены такіе шырокіе правы, што венскі парлямэнт ужо ня здолее мешацца ў галіцкіе справы, а ўсе яны будуць аканчацельна развязывацца на мейсцу — ў сэймі.

Ня дзіва, што украінцы вельмі занепакоены ўсім гэтым. Каб не папасьці ў поўную няволю к палякам, яны дабіваюцца цяпер таго, каб Галічына была раздзелена на дзьве часьці: усходнюю— украінскую і заходнюю—польскую, ды каб кожная часць мела-бы свой асобны сэйм. Толькі тады ў украінскім сэймі будуць перэважываць украінцы, і скончыцца пананаваньне польскаго панства.

Справу пашырэньня самаупраўленьня Галічыны павінен правясьці ў жыцьцё парлямэнт, і гутарка аб гэтым будзе на гэтай сэсіі. Тут і адбудзецца бязкроўная, але станоўчая бітва між украінцамі і палякамі, бо палякі ня хочуць выпусьціць са сваіх рук украінскіе народные массы, ня хочуць дапусьціць раздзелу Галічыны паводлуг нацыянальнасьці жыхароў.

Хто перэважыць — мы яшчэ ня ведаем. Але мы жычым нашым братом-украінцам дайсьці поўнай пабеды, бо на іх старане— праўда, бо ў гэтым часі вызваленьня народаў дэпутаты ад усіх нацыянальнасьцей Аўстрыі ў парлямэнці не павінны і ня могуць умацаваць пананаваньня над украінцамі іх адвечных ворагоў.

„Бог паможэ, проці сілы
„Праўда выйдзе, як з магілы!“

Прычына нязгодлівасьці.

Пад той час, як у кожным народзі яго буржуазія думае адно толькі аб сваіх клясовых інтэрэсах, а агульна-краёвымі справамі занімаецца акурат гэтульні, скольні вымагае яе ўласная карысьць— варысць невялікай жмені людзей заможных, матэр'яльна забаспечэных, — для пролетар'яту справа ўсестаронняго развіцьця краю і ўсіх творчых сіл яго — гэта ёсць забаспечэньне быту многамільённых масс працоўнаго народу. З гэтай прычыны выяўляецца рэзкая рожніца ў паглядах буржуазіі і пролетар'яту і на будучыну нашаго краю.

Вядома, што ў нас хрысьціянская часць буржуазіі лічыць сябе, за малымі выключэньнямі, польскай. Нацыянальная прыналежнасць яе робіць тое, што яна больш звязана с польскай жэ буржуазыяй у Польшчы, чым з усім нашым краем і з народам беларускім — перэважна селянскім і рабочым. А інтэрэс буржуазыйнай Польшчы вымагае, каб у нашым краю польскіе фабрыканты і купцы мелі-бы добры збыт для сваіх тавароў. Каб-жэ край гэты са слаба развіўшайся прамышленасьцю ня мог і ў буду-

чым ўсестаронна развівацца, каб ня мог стварыць сваей прамышленасьці, якая дала-бы тут, на мейсцу, работу і хлеб сотням тысяч наших людзей, — дзеля гэтаго польская буржуазія і дабіваецца палітычнаго панаваньня над намі. Навучэная палітыкай царскаго самадзержаўнаго правіцельства, яна ведае, што, маючы ў руках уласць над нашым краем, польская буржуазія заўсёды здалее забаспечыць перэвагу сваей прамышленасьці і сваім купцом над тутэйшымі.

Другая прычына, якая цягне пад польскае панаваньне тутэйшую польскую буржуазію, гэта страх за сваю зямлю. Усе нашы вялікіе паны-земleўласьнікі—гэта палякі, і сіла іх аснована на вялікіх зямельных абшарах, каторымі яны ўладаюць. Аграрны рух, які узняўся ў Расеі і які дабіваецца конфіскаціі казённых, манастырскіх і дворных зямель, не дае ім спаць спакойна: яны баяцца, каб той рух у такой ці сякой формі не перакінуўся да нас. Вось, уся іх надзея на утрыманьне ў сваіх руках зямлі — гэта і ёсць далучэньне да Польскай монархіі, дзе каралеўскае правіцельство павінно будзе апірацца на панох і не дасць іх пакрыўдзіць....

Само сабой ясна, што массы тутэйшаго рабочаго народу, усё роўна, якой нацыональнасьці, ня могуць спагадаць ва ўсім гэтым польскай буржуазіі, — тым болей, што жаданьня апошняй, рэзка праціўные інтэрэсам нашых работнікоў і селян, пярэчаць і прызнанаму ўсім сьветам праву кожнаго народу і краю жыць сваім асобным жыцьцём. На гэтым грунці і бачым мы ў нашым краю рэзкі раздзел: з аднаго боку стаіць польская буржуазія, польскае панство; з другога — ўся масса насяленьня краю, а ў гэтым ліку нават тые работнікі, якіе калісь выйшлі з беларускай або літоўскай вёскі, прынялі польскую мову і цяпер называюць сябе палякамі.

Між тутэйшай польскай інтэлігенціей нам часта даводзіцца чуць скаргі на беларусоў, што яны бытцым то выступаюць проці польскаго панаваньня з ненавісьці да палякоў. Але гэта — зусім пустая гутарка: тут справа ідзе не аб прыхільнасьці ці ненавісьці да другіх, а аб тое, каб забаспечыць нашаму народу вольную, ясную будучыну, каб недапусьціць паняволеньня тутэйшых работнікоў і селян польскай буржуазіей, польскімі капіталістамі, фабрыкантамі, панамі.

Грамадзянін.

У Вільні і ваколіцах.

× **Гадаўшчына.** 31 мая была першая гадаўшчына марской бітвы пры Скаггэраку. Паводлуг сабраных там марскіх сіл, гэта была найвялікшая бітва ўсіх часоў.

Каб паказаць гэта, цікава адзначыць гэткіе цыфры:

У бітве пры Трафальгары англіцкі флот меў забітых 499, а ў бітве пры Скаггэраку — 6.104. Пры Трафальгары гішпанцы і французы мелі забітых 4.522; немцы пры Скаггэраку — 2.414.

× **„На Антокалі“.** Трэйці ўжо раз беларуская драматычная дружына ставіла ў Цырку на Лукішках гэту п'есу свайго кіраўніка, п. Ф. Олехновіча. Але трэба прызнацца, што трэйці спэктакль значна уступае першаму...

Глаўная прычына гэтаго — тое, што спэктакль пачаўся лішне позна, і найбольш жывы і яркі трэйці акт прышлося блізка напалавіну скараціць, каб закончыць яго перад 10 гадзінай і каб публіка і артысты пасьпелі вярнуцца да хаты перад «Polizei Stunde». Адпалі характэрные танцы і вельмі жывая опошняя массовая сцэна.

Ня будзем казаць аб ігры артыстоў, выступаўшых раней, і затрымаемся над выступленьнем п. Я. Кучко, каторая замяніла захварэўшую п. Мэнкэ ў ролі Зоські. Голас у яе чысты і сільны, але нявыраблены, і ў гэтым кірунку ей трэбалоб над сабой добра папрацаваць. Ігра — даволі натуральная і момэнтамі — жывая; але, наагул, відаць ешчэ слабое знаёмство са сцэнай і недахват таго сцэнічнаго нэрву, каторы робіць кожную ролю лёгкай і прыступнай. Тым больш трэба адзначыць працавітасць дэбютанкі, каторая ролю Зоські апрацавала старанна, заслужыўшы на сымпатычны прыём у сабраўшайся публікі.

× **Беларускі Клюб.** У мінулый панядзелак, на другі дзень Тройцы, у Клюбе адбылася першая вечарынка ў новай гасподзі—быўшай салі «Руты», пры Сьв.-Юрскім праспэкці 22.

С прычыны цяжкой хваробы кіраўніка артыстычным аддзелам, п. А. Вадзінскаго, спыніліся часова сымпатычные музыкальные вечары, і ў гэту суботу і нядзелю маюць быць у клюбе толькі звычайные танцавальные забавы.

Будзем спадзевацца, што з выздараўленьнем п. Вадзінскаго нашы музыкальные і драматычные сілы дадуць нам правясьці у клюбе ешчэ не адзін сымпатычны вечар.

× **„Нашы песьняры“.** «Wilnaer Ztg.» друкуе ў перэкладзі наш фэльетон пад загалоўкам „Нашы песьняры“.

× **За «хрышчэньне» малака** — Уладыслаў Савіцкі, вул. Жалезнай Хаткі, аштрафован на 150 м., Зофія Васілеўская, Зарэччэ 5, — на 50 м., Караліна Драгуновіч, Чэканы, — на 20 м.

× **Курс рубля:** офіцыальны — 2 м. 00 фэн. за рубель; у банках пры прадажы — 2 м. 43 ф., пры куплі—2 м. 47 ф.

Пазычковая каса бярэ 6%.

× **Тэмпэратура.** Найвышэйшая і найніжэйшая тэмпэратура за апошніе дні была (па Цэльсію):

	найвыш.	найніж.
30 мая	+ 28,5°	+ 14°

Офіцыальны аддзел.

Апавешчэньне

аб найме работнікоў.

Дзеля публічных работ патрэбны работнікі-мужчыны. Заяўляцца можна да **10 чэрвеня 1917 г. 6 гадз. папал.** у старым Ратушу, Домініканская 2, пакой 86.

Падзённая плата **дабравольна** паступіўшым на работу:

нялетнім работнікам—дармовая страва і 1.40—1.80 м.,

сталым работнікам 1.70—2.50 м., адлічаючы 1 марку за страву.

Апрыч таго работнікам можэ быць дадзена падмога для сям'і 0.50 м. у дзень, каторых ня вылічаюць з заработнай платы.

Калі да назначэнаго часу не явіцца патрэбнае чысло рабочых сіл, дык яны ў патрэбнай меры будуць узяты **пад прынукай.**

Узятые **пад прынукай** цывільные работнікі будуць атрымліваць пры дармовай страве **толькі** 0,30 м. Апрыч таго можэ быць дадзена падмога 0.50 м. сем'ям жанатых работнікоў і такіх, каторые павінны паддзержываць членоў сям'і.

Вільна, 28 мая 1917 г.

Der Stadthauptmann
Pohl.

Асобы, каторые пражываюць у V і VI міліцыйных цыркулах і з якой-будзь прычыны дагэтуль не маюць пашпарту Об. Ост, павінны явіцца ў свае міліцыйные цыркулы — Піўная 15 і Зарэчная 16, каб выбраць пашпарты.

З усяго Краю.

„Таргован палата для басэйну Нёмана“.

Таргован палата ў Тыльжы прыняла цяпер названьне «Тарговай палаты для басэйну Нёмана». Гэтым названьнем яна хочэ адзначыць экономічную звязь між усімі землямі ажно да усьця ў басэйні Нёмана. Рэгуляція беларускай нацыональнай ракі да Гродні абярнула-бы Нёман у незвычайна важную артэрыю для таргоўлі і прамышленасьці, і Коўна сталася-бы глаўным перэдатачным пунктам між Усходняй Прусіей і землямі Обэр Ост.

Падатак з дзічыны.

Ад 1 мая спажыўцы павінны плаціць спэцыальны падатак за дзічыну: за вялікшую — 1.50 м. за кілёгр., за зайцоў — 3 м. за штуку, за птацтво — залежне ад велічыні і гатунку — ад 2 м. да 70 фэн. За дзікіе качкі падатку плаціць ня трэба.

Фальшывые грошы.

У нашым краю з'явіліся фальшывые 10-фэніговые і 3-капеечные манэты. Яны адбіты не зусім чыста і не зусім круглые.

СЬВІСЛОЧ. 5 чэрвеня ў тутэйшай **беларускай вучыцельскай сэмінарыі** адбудуцца выпускные экзаміны. Гэты курс слухало 25 вучнёў (12 дзеўчат і 13 хлапцоў). Здаўшые добра экзамін вучыцелі будуць назначацца у школы ла-

МУЖЫК.

Я—мужык, бедак пахілы.
Усе ўсчуваюць мужыка,
Цягнуць кроў з яго і жылы,
Надрываюць яго сілы, —
Ў мазалёх яго рука.

Я—мужык, я—сын пакуты;
На мякіне вырас я;
Гічанамі пузо ўздуто,
Ногі ў лапцікі абуты,
Бедна опратка мая.

Я—мужык, я—сын бядноты,—
Не даем і не дасплю,
Гнуся ціжаром работы,
Дзень працую за два злоты,
Здзекі ўсякіе цярплю.

Я—мужык, ня чую звону;
Толькі есць мяне чэрвяк:
Ці ня хлусіць поп з амвону,
Што цару Бог даў карону?
Тут што-небудзь ды не так....

Я—мужык, а гонар маю,
Гнуся толькі да пары;
Я маўчу, пакуль трываю,
Але скора загукаю:
— „Бомы, хлопчыкі, бяры!“

Якуб Колас.

Нашы песьняры.

3. Цішка Гартны.

Між песьнярамі «Маладой Беларусі» перэважывае ідэолёгія селянская: найбольш паэтоў і пісьменнікоў дае беларуская вёска. І Купала, і Колас, і цэлы рад песьняроў меншай меры апеваюць родную вёску, ў каторай яны радзіліся, узрасталі і праводзілі вялікшую часць свайго жыцьця, — і ўсе іх ідэалы звязаны з зямлёй. Але, нарадзіўшыся на вёсцы, беларускі рух да адраджэньня скора захапіў і местовые элемэнты — работнікоў, рамесьнікоў, інтэлігэнтоў. І ў маладой беларускай літэратуры знаходзім так-жэ даволі выдатных прэдстаўнікоў работніцкай ідэолёгіі.

С-паміж апошніх звертае на сябе увагу песьняр-работнік Цішка Гартны.

„Я — пісаў ён у сваей аўтобіографіі ў 1912 гаду*) — ядыны сын бедных мужыкоў з м. Капыля (Мінскай губ.), быўшых мешчан, праваслаўны, радзіўся ў 1887 г. Раннее дзецтва правёў дома на руках бабкі па матцы і двох дзядоў — па бацьку і па матцы, каторые мяне дужа любілі. Калі меў 12 гадоў, бацька аддаў мяне за пастуха у сваё мястэчко, дзе я праслужыў пяць год. Летам ганяў у поле, а зімой вучыўся: спачатку ў «дарэктара», а пасьля ў народным і двукласным вучылішчах. Скончыў гэтые школы, маючы гадоў 17, і, не захацеўшы гатовіцца ў сэмінарыю, я схадзіў у Кіеў, скуль калі вярнуўся, быў захоплен асвабадзіцельным рухам, каторы вырабіў у мяне такі пагляд на жыцьцё: чэлавек, калі не працуе, ня можэ быць праўдзівым чэлавекам, як пэўны насьледнік будучаго лепшаго жыцьця. З гэтым паглядам я і пайшоў вучыцца на гарбара (што скуры на боты выробляе); выбраў гэтае рэмясло затым, што ў той час рамесьнікі-гарбары лічыліся ў нашым мястэчку «перэдавымі людзьмі». Потым, у 1908 г., пробаваў паступіць у вучыцельскую сэмінарыю ў Несьвіжы, дзе ўжо здаў быў добра ўсе экзаміны, і толькі не прынялі мяне там дзеля таго, што не прэдставіў «сьвідзецельства а благонадзёжнасьці». Такім спосабам, згубіўшы можнасць вучыцца далей, я астаўся гарбаром і пачаў чытаньнем дапаўняць сваю прасьвету. Ў канцы 1908 г. пазнаўся з беларускім рухам і пранікнуўся ім усей душою. Пісаць меў нахільнасць з маладых год і шмат напісаў вершаў і апаведаньнеў

*) Гл. «Маладая Беларусь», сшытак 2, 1912 г.

джэнай у межах упраўленьня Беласток-Гродня беларускай школьнай сеці.

БЕЛАСТОК. Цэнтральная коопэратыва у сваей справаздачы дае гэткіе цыфры: агульны абарот 213.839 м. 36 фэн.; числo членоў — 444.

БЕЛАСТОК. У тую нядзелю міліцыя злавіла 48 хлапцоў, каторые занімаліся крадзежамі с кішэнёў.

ГРОДНЯ. Міравы суд дагэтуль налажыў тут каля 900 штрафоў за неяўку на пункты дзеля ачысткі ад вошы. Штрафы — ад 3 да 10 руб.

ГРОДНЯ. Таргоўцу К. цры Вялікай Троіцкай вул. невядомые зладзеі «ачысьцілі» кватэру. У іх рукі папало каля 5.000 м. — расейскімі і «нямецкімі» рублямі і маркамі.

ПАРЭЧЧЭ. Між Парэччэм і Друзкенікамі узняўся вялікі пажар, каторы шыбка шырыўся ад сушы. Урэшці стараньнямі тутэйшых жыхароў і салдатоў яго ўдалося затушыць. Кажуць, што агонь закінулі плытнікі.

ВАСІЛІШКІ. Мястэчко Задуб'е і двор Багданоўшчына адгэтуль належаць да Васіліскаго павету.

«РАДУНЬ. Мястэчко Шумы адгэтуль належыць да Радунскаго павету.

БАЛЬВІНОВО. За неумысны падпал кабета Б. засуджэна ў вастрог на 4 мес.

КОЎНА. Stadthauptmann прэдлагае падвазіць у неагранічэнай меры прадукты, мясо і т. п. і прадаваць местоваму ураду або мяняць на цукер і гарэлку.

ЖЛОБІН, Сэйнэнск. пав. Селянін Язэп Рынкевіч не павёў свайго каня на агляд. Міравы суд засудзіў яго на 500 м. штрафу і загадаў конфіскаваць каня.

МІТАВА. У Курляндзкім краёвым музэі знайшлі закінутую марморовую галаву кабеты больш, чым натуральнай велічыні, незвычайнай красы. Здаецца, што гэта галава Афродыты. Яна ў вельмі добрым стане.

Рэволюція у Расеі.

БЭРН. «День» піша:

Рада раб. і салд. паслала Керэнскаму пратэст проці прыказа яго па арміі, ў каторым гаворыцца аб патрэбі новаго расейскаго наступленьня на фронці. Рада раб. і салд. кажэ, што задача Расеі — дабіцца пачеснаго міра бяз новаго праліцьця крыві.

ПЕЦЯРБУРГ. Заяву кадэцкай партыі усе ўважаюць за жаданьне аннэксіі і спробу апраўдаць Мілюкова.

«Бірж. Вед.» думаюць, што кадэты пасьля выхаду з ураду свайго галавы прыгатаўляюцца перакінуцца да опозыціі. Соцыалістычные газэты востра выступаюць проці іх.

ЛЮГАНО. «Stampa» даносіць:

„На гэнэрала Алексеева, каторы ў сваей прамові у глаўнай кватэры назваў жаданьне міра без аннэксій і контрыбуцій утопічнай фразай, нападаюць востра ўсе соцыалістычные газэты, бо ён, замест слухаць ураду, крытыкуе яго".

З'езд селян безмала ўсемі галасамі прыняў рэзолюцію, ў каторай гаворыцца:

„Даўнейшы стан, вядомы пад імем аружнаго міра, павінен счэзнуць. С прычыны таго, што змаганьне за справядлівы мір можэ быць толькі міжнацыянальным, з'езд адкідае думку аб сэпаратным міры. Селяне, якіе знаходзяцца у арміі, павінны пранікнуцца дабравольнай дысцыплінай і бараніць рэвалюцыйную Расею да апошняго".

ЛОНДОН. Паводлуг вестак с Пецярбурга, баяцца, што крайніе левые паўстануць проці гэнэралісcімуса Алексеева. У «умяркаваных» кругах дамагаюцца, каб на мейсцо глаўнакамандуючаго быў вернен Мікалай Мікалаевіч. За яго стаяць казакі, каторые, як і паны, ня хочуць радыкальнай развязкі зямельнай справы.

Князь Крапоткін і яго прыяцелі наладзілі у Лёндоні камітэт, каб знаёміць англіцкае грамадзянство с палажэньнем у новай Расеі.

ПЕЦЯРБУРГ. Соцыаліст Авксент'ев, каторы, як палітычны эмігрант, пражываў дагэтуль у Франціі, назначэн за памочніка міністра заграніцных спраў. Іншые соцыал-дэмократы будуць назначэны на другіе высокіе мейсцы.

ГЭЛЬСІНГФОРС. Керэнскій, будучы тут, заявіў, што расейскіх паслоў у Лёндоні і ў Парыжы бяруць назад, і што ў Пецярбурзі будзе назначэн новы пасол. На гэтае мейсцо назначаецца Брыан.

ЛЮГАНО. «Corr. della Sera» даносіць с Пецярбурга, што ваенны міністэр загадаў многім фабрыкам скончыць выработку амуніціі і ўзяцца за сельска-гаспадарскіе машыны, каб змагацца са спажыўным крызісам.

ШТОКГОЛЬМ. «Нов. Вр.» піша:

„У Расеі німа хлеба ў местох, німа і на фронці. Селяне не даваюць ні радзі салд. і раб., ні тымчасоваму ураду і не падвозяць жыта на чыгункі. Прыбліжаецца прывід голаду са сваім пасьледзтвам: недаеданьнем арміі. Рэвалюція пачалася крыкамі „хлеба!" І вось ізноў у часі вулічных дэмонстрацый чуваць крыкі: „дайце нам хлеба!" У вялікім чысьле провінцыяльных газэт с 30 губэрній рысуецца абраз поўнай анархіі ў імперыі".

ЛЮГАНО. «Corr. d. Sera» даносіць с Пецярбурга:

Рух між нацыональнасьцямі Расеі стаўся агульным. На першым мейсцы стаяць украінцы, у каторых усе класы захапіло жаданьне незалежнасьці. Прэдстаўнікі украінцоў на селянскім з'ездзі падалі рэзолюцію, жадаючы міра без аннэксій і контрыбуцій і трэбуючы, каб расейскі урад прымусіў саюзьнікоў прыстаць на гэты пагляд. Далей украінцы трэбуюць асобнаго прэдстаўніцтва для сябе на мірным конгрэссі і організаціі тойчас ваенных часьцей с салдатоў-украінцоў. „Дзеля гэтай мэты — кажэ рэзолюція—трэба наладзіць асобны украінскі мобілізацыйны аддзел у гэнэральным штабе".

КІЕЎ. Украінскае бюро даносіць:

С прычыны няпэўнаго палажэньня, землеўласьнікі ня хочуць вырабляць сваіх зямель.

Выдан прыказ аб паменшэньні выдачы прадуктоў арміі.

ШТОКГОЛЬМ. У Фінляндіі узмацовываюць расейскіе гарнізоны. Гэта—рэзультат руху фінляндцоў да вызваленьня.

Як даносяць, Керэнскій атрымаў вестку аб тайных нарадах у Гэльсінгфорсе фінляндзкіх, украінскіх і літоўскіх прэдстаўнікоў аб незалежнасьці.

Даносяць, што будзе павялічэно числo войск такжэ ў Літве (?) і Украіне.

«Нов. Вр.» даносіць, што ў Романоўскім порці, на Мурманскім беразі, высадзіліся 500 францускіх салдатоў. Гэта — новы крок дзеля сыстэматычнаго захвату саюзьнікамі расейскіх портаў.

ШТОКГОЛЬМ. «День» даносіць, што за апошні тыдзень з Рэвеля выехало 10.000 душ са ўсім сваім дабром. У Нарве народ гэтак сама рыхтуецца ўцякаць.

ЛОНДОН. (Рэўтэр). Член англіцкаго міністэрства, прэдстаўнік работнікоў Гэндэрсон, выехаў у Расею ў важнай справі. Яго мейсцо да павароту займець прэдстаўнік работнікоў Барн.

ШТОКГОЛЬМ. Газэтные весткі аб заняцьці японцамі Владывастока і Харбіна—фальшывы. Праўда толькі тое, што числo японскіх прэдпрыемств у тых местох у апошнім часі шмат узрасло.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А.). У Воронежы салдаты пасьля прамовы міністра фінансоў Шінгарёва заявілі, што яны адрэкаюцца аб павышэньня пэнсіі і гатовы ў кожын момэнт ісьці у акопы.

Усе бышые на сходзі прынялі рэзолюцію аб тым, што трэба разлажыць падаткі на заможные станы.

ЦАРЫЦЫН (на Волзе). Шайка збунтаваўшыхся салдатоў зажадала $1^1/_2$ мільёна руб. контрыбуцыі і захапіла ўсе параходы ў порці.

ЛОНДОН. «Times» даносіць с Пецярбурга, што кіеўскіе «студэнты» зрабілі вялізарную дэмонстрацыю за конституцыйную монархію.

ПЕЦЯРБУРГ. (П.Т.А.). „Пецярбурская управа звярнулася да ураду с праэктам завясьці ў Расеі грэгор'янскі календар (новы стыль).

З усяго сьвету.

ПАРЫЖ. (В.Т.Б.). Нацыональная рада францускіх соцыалістоў пастанавіла паслаць у Штокгольм дэлегацыю дзеля супольнай спробы прыгатаваць мір. Гэты мір павінен быць згодлівы с пастановамі соцыалістоў і рэволюцыйных партый.

БЭРН На масовым сходзі забаставаўшых машыністоў у Лівэрпулі пастаноўлено невялікай перавагай галасоў ізноў прыступіць

па расейску. У «Нашай Ніве» пачаў друкавацца ў канцы 1908 г.

„Цяпер працую ў гарбарні і зарабляю шэсць рублёў на тыдзень пры дзесяці-гадзінным рабочым дню і гадкіх варунках працы".

Аўтобіографія гэта была напісана ў часах панаваньня ў Расеі самадзержавія, і Цішка Гартны ня мог успамянуць аб некаторых асабліва характэрных момэнтах свайго жыцьця. Ня мог успамянуць аб тым, што быў адным з найбольш чынных членоў соцыал-дэмократычнай работніцкай організаціі ў родным Капылі, што вёў тамака патайна рукапісны работніцкі журнал «Голас ніза», звярнуўшый асаблівую увагу Максіма Горкаго, а пасьля — гэтак сама рукапісную «Вольную думку». Ня мог успамянуць, што, карыстаючы з вялікай павагі між таварышамі-работнікамі, ён здалеў іх прыцягнуць да беларускай справы, і ў рэзультаці капыльская соцыал-дэмократычная работніцкая організація паслала ў соц.-дэм. фракцію трэйцяй дзержаўнай думы дэкларацію, дамагаючыся прызнаньня нацыональных правоў беларускаго народу, нацыоналізаціі школы і т. п. Дый шмат аб чым ня мог пісаць Цішка Гартны ў тые часы рэакціі, і толькі цяпер можэм прыадкрыць некаторые момэнты з яго жыцьця, каторые характэрызуюць яго ідэолёгію шмат ярчэй, чым яго кароткая аўтобіографія.

Цішка Гартны — гэта *песьняр працы.*

„Я рабочы—гарбар,
Рыцар працы цяжкой
І з жалезнай душой,
С сэрцэм зыркім, як жар",

— піша ён аб сабе ў вязанцы вершоў, надрукаваных у 2 сшытку „Маладой Беларусі". Пачуцьцё сваей сілы — сілы ўсяе рабочай сям'і, каторая сваімі мазалістымі рукамі творыць скарбы сьвету, — гэта аснаўны матыў песень Цішкі Гартнаго. У тых песьнях («Песьня гарбара» і інш.) жыцьцё бурліць жывой крыніцай. У яго вачах і

„... любоў — то ня зык
Ад пустога слаўца,
А любоў — сьвяты крык
Маладога жыцьця!"

Душа песьняра востра адчувае уціск путаў, у якіх жыве ўвесь рабочы народ і сам песьняр, і яго

„Сэрцэ сьвету хочэ,
Яму волі трэба,
Песень, шчасьця, красак,
Шырокаго неба".

Паэт ня можэ знайсьці шчасьця ў шэрым будным жыцьці паднявольнаго чалавека; ён рвецца да барацьбы, да змаганьня за волю:

„Не прашу спакою, не прашу забыцьця,
Бо жыцьцё заўсёды ў цішы заміраe,—
А прашу я буры, бо із буры жыцьцё
С сілаю магучай біцца пачынае".

Лёгка зразумець, што цяжкіе варункі бытаваньня забівалі у Цішкі Гартнаго многа жывых парываў і прынасілі яму шмат горкіх мінут упадку энэргіі, сумленьня; вось, у іншых вершах ён горка жаліцца на труднасьць правесьці ў жыцьцё свае ідэалы, («Я—ніштo» і інш.). Але агульны тон паэзіі яго — жывы, бодры, дый гэтаму адпаведае будова вершу — найбольш кароткаго, з рытмам, напамінаючым шыбкіе ўдары молата, ці рух гарбарскаго скрэбла.

Папаўшы ў атмосфэру работніцкаго жыцьця, Цішка Гартны, аднак, не забыўся аб вёсцы. Ён любіць родную прыроду, апявае яе ў вершах і апісвае прозай (апісаньня вандроўкі „Па твару Беларусі" і інш.). Але ідэалы яго не укладваюцца ў рамкі жаданьня зямлі, якое становіць адзнаку песьняроў вёскі: Цішка Гартны — перш за ўсё *пролетарый*, сьвядомы сваіх клясовых інтэрэсоў і гатовы аддаць усе сілы свае за вызваленьне працы ад панаваньня капіталу.

Антон Новіна.

да работы. Рэзолюція гэта прынята с тэй умовай, што параграф аб наборы ў салдаты работнікоў, якіе працуюць у фабрыках амуніціі, будзе скасован. Меншасць дамагалася баставаць далей, ажно пакуль правіцельство не скасуе гэтаго параграфу, і толькі тады прыступіць да работы.

БЭРН (В. Т. Б.). У англіцкай Ніжняй Палаці Ллойд Джордж прызнаўся, што нездавольство работнікоў робіць правіцельству многа клапотаў. З гэтай прычыны правіцельство пастанавіло назначыць сьледчую камісію, каб дайсьці прычын нездавольства і зніштожыць іх рэформамі. Кіраўнікам работнікоў, каторые ў часі забастоўкі на Клейдзе ў марцы 1916 г. былі высланы, пазволено вярнуцца ў родную старану.

ПАРЫЖ. Аб забастовачным руху «Figaro», «Gaulois» і «Action Francaise» пішуць з вялікай трывогай.

Калі забастоўка зробіцца агульнай, дык яна будзе мець характэр змаганьня за мір.

Газэта дамагаецца ад ураду энэргічных крокаў.

Палата дэпутатоў зацьвярдзіла праект закона, паводлуг каторага работніцы ў гасударственых швальнях звальняюцца ад работы ў суботу паабедзі.

разбіты нашым агнём. Гэтым разам страты ворагоў на Ізонцо значна перайшлі меру страт у ранейшых бітвах. Ваколіцы перад нашымі пазыціямі засыпаны італьянскімі трупамі.

ВЕНА. 29. V. **Італьянскі тэатр:** Пасьля ціхай нядзелі, ўчора ізноў разгарэлася баталія. Пасьля магутнаго агня артылерыі, на ўсім фронці пачаліся атакі ворагоў. Шмат дзе даходзіло да вострых бітв на штыкі, каторые трывалі і ў начы. Наш фронт усюды астаўся ненарушэны, ня гледзячы на ўсе стараньня ворагоў. На поўначы ад Гэрцу мы ў часі атакі італьянцоў узялі ў палон 200 душ. На палудні ад Ям'яно ворагі ўчора ізноў атакавалі чатыры разы і, апрыч крывавых страт, утраціл палоннымі 15 афіцэроў і 800 салдатоў. Ад пачатку баталіі на Ізонцо ўзяты ў палон 14 500 італьянцоў.

ВЕНА. 30. V. **Усходні тэатр:** Значная баевая работа ў Усходняй Галічыне.

Італьянскі тэатр: На Ізонцо даволі ціха. У вечары італьянцы прабавалі прарвацца вялікімі сіламі каля Водіцы. Атака зломлена пад нашым агнём. Гэтак сама скончыліся і атакі проці Ям'яно.

БЭРЛІН (В. Т. Б.). Новые ўдачы падводных лодак у Англіцкім каналі і Паўночны моры — 27.000 тонн.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Новые ўдачы падводных лодак у Атлянтыцкім акіані і Англіцкім канали: 26.000 тонн.

Новые ўдачы ў Сяродземным моры: затоплено ізноў 50.000 тонн.

ВАШЫНГТОН. Францыя і Англія для сябе і сваіх саюзьнікоў атрымаюць пазыку 745 мільёнаў доляроў.

Генэрал Пэршынг з дывізіей чыннай арміі, 1 палком марской пяхоты і 9 палкамі сапёраў паедзе на францускі фронт.

Магічны квадрат.

(гл. № 39 «Гомана»)

Развязка:

ш	п	а	к
п	а	в	а
а	в	ё	с
к	а	с	а

ТЭЛЕГРАМЫ.

Нямецкіе апавешчэньня:

29.V. Заходні тэатр:

Фронт Рупрэхта Баварскаго: У вароці Вітчэта узмацаваўся агонь. Гэтак сама на канали Лябассэ і на паадзінокіх адрэзках наабапол Скарп.

Фронт нямецкаго Насьледніка: Французы прабавалі ў начы неўспадзеўкі атакаваць нашы пазыціі каля хутара Іртэбіз і млына Воклер, але былі адбіты нашымі вартамі.

Усходні тэатр:

На некаторых адрэзках фронтаў ізноў ажывілася баевая работа. Мы лічымся з магчымасьцю расейска-румынскіх атак.

Македонскі фронт: У вароці Чэрнай агонь крапчэў. На заходнім беразі Вардара боўгары адбілі наступленьне некалькіх англіцкіх рот.

30.V. Заходні тэатр:

Увесь дзень значная работа артылерыі на адрэзку Вітчэта. Наступленьня англічан на фронці Артуа і французоў—проці Шмэн дэ Дам адкінуты.

Усходні тэатр:

Без выдатных прыпадкоў.

Аустрыяцкіе апавешчэньня.

ВЕНА. 28. V. **Італьянскі тэатр:** Бітвы на Ізонцо ўчора шмат аслабелі. Сягоньня раніцай ворагі на плоскагорыі Карст, у ваколіцах Ям'яно, тройчы прабавалі неўспадзеўкі напасьці на нашы лініі, але яны былі адкінуты, утраціўшы 6 афіцэроў, 300 салдатоў і 2 кулемёты. Італьянскіе колонны, атакаваўшые проці Костан'евіцы,

КАЛЯ ВАЙНЫ.

БЭРЛІН. (В. Т. Б.). За апошні час на ўсходнім фронці выяўляецца больш энэргічная чыннасць лятуноў ворагоў. У адказ на кінутые імі бомбы мы кінулі бомбы на склад амуніціі ў Падгайцах. На востры агонь варожай артылерыі на Смотрэцу і на адрэзку Мэстэканэсті мы адказалі тым жэ самым.

ЛОНДОН. (Рэўтэр). — **Урадова.** Лятучая эскадра ворагоў, зложэная блізка с 16 самалётаў, атакавала ўчора вечарам палудзенна-усходнюю Англію. Блізка ўсе шкоды даткнулі адно места; пры гэтым забіты 76 асоб (27 кабет і 23 дзяцей) і ранены 174 асобы (43 кабеты і 19 дзяцей), ды цяжка пацярпелі магазыны і дамы.

Адміралцейство даносіць, што стрэламі збіты 3 самалёты ворагоў.

АМСТЭРДАМ. Як даносіць з Лондона Рэўтэр, у часі апошняго нямецкаго налёту найвялікшые страты меў Фолькстон. Чысло забітых даходзіць 66 душ.

БЭРЛІН. (В. Т. Б.). Адна з нашых лятучых эскадр кінула на англіцкі табор пры Аррас 3.000 кілёгр. узрыўчатых матэр'ялоў, ад каторых узняліся вялікіе пажары.

БЭРЛІН (В.Т.Б.). 25 мая нашы марскіе лятуны збілі два самалёты ворагоў.

26 мая тры нашы марскіе лятуны сустрэціліся с 4 францускімі лятучымі лодкамі і збілі ўсе чатыры. Выратаваны 4 афіцэры і 2 унтэрафіцэры; рэшта утанула. Узята адна французская лятучая лодка.

25 мая адна з нашых падводных лодак збіла англіцкі марскі самалёт і паланіла 2 лятуноў.

БЭРН. Агульные страты у англічан афіцэрамі ў бітве на Аррас да 20 мая даходзяць 4.645 душ. Паводлуг гэтаго трэба лічыць, што страты салдатамі даходзяць 197.000 душ.

БЭРЛІН. (В.Т.Б.). Ад пачатку вайны да 31 мая саюзьнікі утрацілі 252 ваенные параходы ёмкасьцю разам 890.765 тонн. У тым ліку англіцкіх 155 — 671.700 тонн.

Друкавана у друкарні М. Кухты. **Выдавецтво «Гоман».** **Рэдактар Язэп Салавей.**